

ABSINTHIUM MARINUM.

Absinthij genera tria hic à Dioscoride traduntur, nempe vulgare nostrum, marinum, quod Seriphium uocant, & Santonicum, quo Gallia alpebus finitima abundat. Vulgare caule exit ramoso, folijs incanis, multipliciter sectis Artemisia modo, floribus aureis, parvis, semine rotundo, racematim coherente. Radicem habet diuisam, sed firmam, & lignosam. Atqui Absinthium, quod in Ponto nascitur, ceteris prestare ad icinoris, & uentriculi inflammationes libro undecimo capite decimo sexto Methodi medendi prodidit Galenus, sic scribens. Cum autem duplex in omni Absinthio facultas, & 60 Atque Absinthium, quod in Ponto nascitur, ceteris prestare ad icinoris, & uentriculi inflammationes libro undecimo capite decimo sexto Methodi medendi prodidit Galenus, sic scribens. Cum autem duplex in omni Absinthio facultas, &

Absinthiori
 consideratio.

Quorundam
 errores.

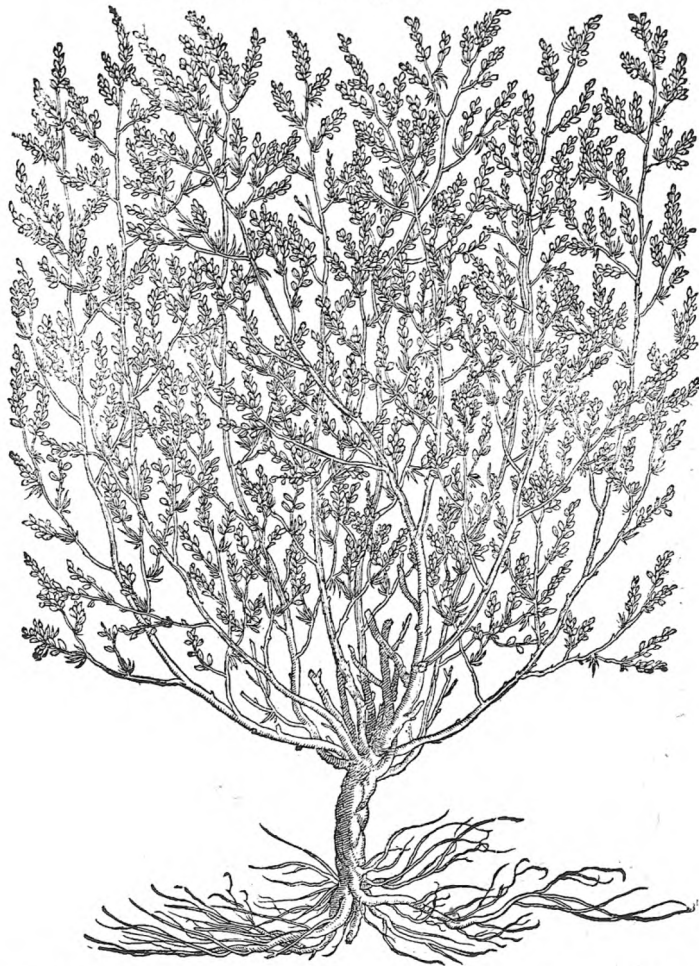
reliquis omnibus est fadus. Quare hæc fugere conueniet, & Pontico semper uti. hæc Galenus. Absinthium autem huiusmodi, quod ceteris prestantius sit, non solum in Ponto nascitur; uerum etiam in Hungaria, Transylvania, & Bohemia. Huic omnibus planè notis cum eo conuenit, quod Galenus delineauit. Etenim id folio, caule, flore, ac semine constat longè, quàm commune nostrum Absinthium, minoribus. Saporem habet amarissimum, cui non parua adstringendi uis conuenit.

Ha est, Odorem etiam spira (ut Galenus testatur) non insuauem, ita ut odorati non parum respiciat. Mestus, ut Sylius doctissime adnotauit, nescio tamen qua ratio e ductus, Ponticum, Romanum appellat. Monachus uero, qui in Mesuem commentarios scripserunt, putant magno quidem errore, id Mesui Romanum absinthium esse, quod non modo in agro Romano, sed etiam in uniuersa Italia prouenit. Plinius lib. 29. cap. 7. Ponticum scribit multo Italico amarius esse. in quo sane Galeni sententia & resagatur, & errat. Ponticum absinthium efficacem vim obtinet ad aquam intercutem, ut mihi iam sepius experimento comperitum est. Equidem quosdam non hydropicos quasi deploratos, qui ex longo usu comarum eius, que saccharo adseruata fuerant, sanitati restituti sunt. Parandi ratio haec est: Sumito florentium iam comarum recentium absinthij Pontici libram unam: sacchari albisimi libras tres. Comas illas demptis caulibus & pediculis tundo in mortario lapideo: deinde ijs optimè tuis saccharum in puluere tritum adijcto. rursus omnia simul tanisper tundo, donec in unum corpus redigantur: mox ad usum recondao. Ex absinthio ita parato, affecto prius purgato, ceterum quotidie semuncia tribus horis ante cibum. Sunt porò qui putent semen illud, quod officina Sanctum cognominant, quodq; saccharo circumdatum contectumq; necandis interaneorum uerbibus prebent, Absinthij marini esse semen, sed ij planè decipiuntur. Si quidem legitimam seminis huiusce plantam integram misit ad me Patauo Iacobus Antonius Cortusus. que à marino absinthio longè distat, ut ex eius imagine patet. Ceterum proculdubio hallucinari deprehenduntur qui Canabel Serapionis semen sanctum interpretantur, cum longè admodum haec inter se differant. Quippe Serapioni nil aliud esse Canabel constat, quam terra tenuissimo sabido perfusilis: que (ut ipse ait) unà cū pluuia è celo decidit, cuius non modò apud Arabes ad interaneorum tingas necandas; uerim & ad scitilia fracta conglutinanda increbuit usus. Absinthium marinum, siue Seriphium, in quam plurimam tam Tyrrheni, quam Adriatici pelagi litoribus prouenit, praesertimq; Aquileiensibus, & Tergestinis. Sed Fuchsium suspicor illud non cognouisse: siquidem quod in suis clarissimis commentarijs magno volumini appictum spectatur, absinthium marinum non est. Quod cum fortasse & ipse animaduertisset, in paruo simplicium libello sententiam mutauit. Verum tamen non prius ab hoc errore sese uindicauit, quam in alium incidit: quippe quòd eandem plantam pro syluestri nasturtio perperam, meo iudicio, depinxerit. Marinum itaque absinthium cum primum è terra erumpit, folio est absinthio simili, crassiore tamen. Sed postquam adoleuerit, & caules ediderit, mutatis in longum foliis, usq; praesertim qua ubique caulem ambiunt, abrotonium emulatur, non tamen folijs est adeo paruis. Semen profert exiguum, cespitosumque, abrotomi modo inter folia erumpens, atque in summitate caulis ferè racemosum, ut hac pictura eius demonstrat, amari, & ad stringentis gustus. aliam Absinthij marini plantam à nostrate longè diuersam ex Aegypto allatam, qua AEGYPTIVM SERIPHIVM uocari libuit, & cuius imaginem hic expressimus, nunc primum consequutus sum à Iacobo Antonio Cortuso pro praescripto. è qua colligi quoque SENEN, SANCTVM quidam uolunt, & si quid certi de re hac affirmem, non habeam. Quidam abrotanum mas esse uolunt. Sed fortasse melius feminam appellassent. Volunt patres illi reuerendi, qui Mesuem

ABSINTHIUM SERIPHIVM, SIVE SERIPH. AEGYPTI.

SEMEN SANCTVM, SIVE, SEMENZINA.

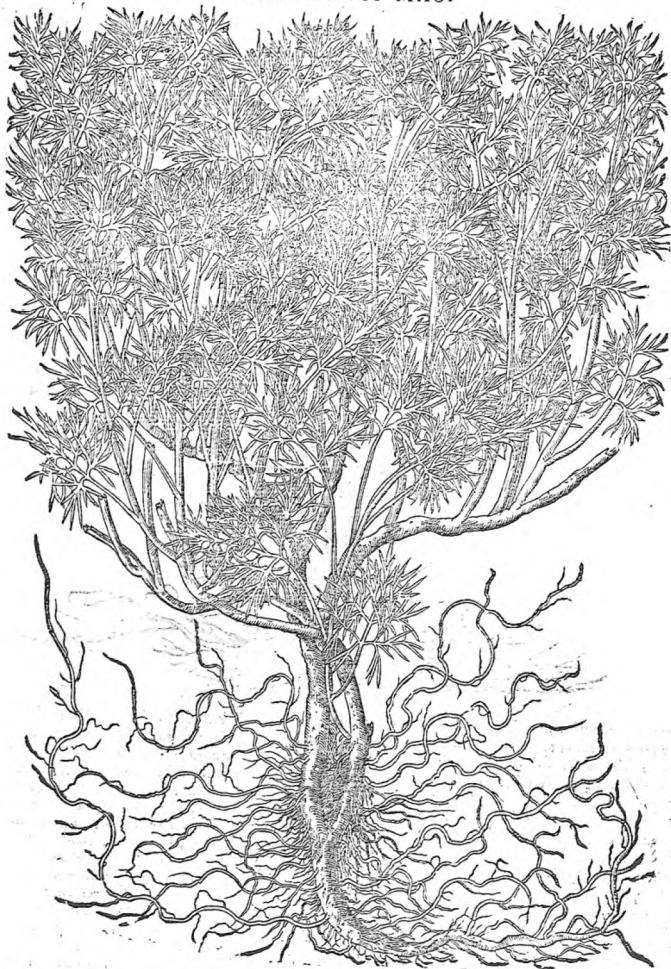

commentati sunt, tantum superficie tenuis Absinthium vulgare amarescere, imis vero partibus dulcescere, ob idque gustu
 gratum esse. Unde etiam aquam, quae ab eo ignium vi distillat, dulcem potius, quam amaram sentiri contendunt. Qua in re
 y partum rem naturalem callere deprehenduntur. nam quod Absinthij stillatitia aqua sit dulcis, non ex eo fit (quantum equi
 dem sentio) quod Absinthium ipsum consistet extima parte amarum, medullis vero dulce; sed quoniam cum exteriores illae
 60 partes, quibus amaro: inest, admodum sint tenues, ac vaporem facile resolubiles, ignis calore tenuiores facit, non magno
 quidem labore resoluuntur: euenitq; ob hoc, ut stillatitia, quae inde fluit aqua, omnis sit amaritudinis experta. Praeterea dul-
 cedo, quae in ipsa inuenitur, non ab intimis Absinthij partibus emanat, sed eam tantum à plumbeis instrumentis, quibus con-
 ficitur (ut diuturna docet experientia) prouenire comperimus. Nam ipsius dulcedinis qualitas non modo in Absinthij stil-
 latitia aqua sentitur, sed etiam in quavis alia, quae ex herbis temperamento calidis extrahatur. Siquidem cum plumbeum
 instrumentum huiusmodi herbarum vaporibus tum actu, tum potentia exalfacientibus, terrena quadam substantia super-
 ficie tenuis inficiatur, quae actutum in dulcissimam veluti cerussam conuerteritur, non mirum quidem uidetur, si aquae inde ma-
 nantes ascitia dulcedine imbutae, gustu dulces percipiantur. Quod quidem is non euenit absinthij stillatitiae aquis, quae du-
 plici uase uitreis organis: calentes aquae balneo conficiuntur. nam haec sufficienter amarescere cognoscuntur, nec tantillum qui-
 dem dulcedinis gustantibus praebent. Euenit sane hoc, quoniam balneum suae ipsius aquae humiditate, partes tenuiores il-
 las resinet, conseruat, ac cohibet. Quo fit, ut non adeò in vaporem uertantur, quenaadmodum cum illis fieri solet, quae car-

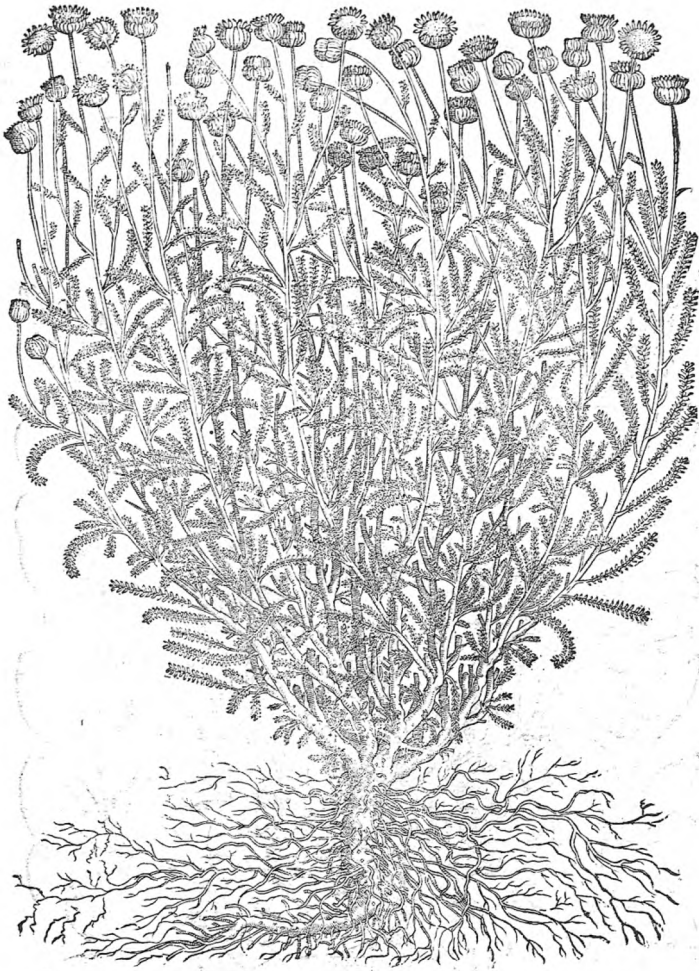
Abſinthii vi-
ret ex Gal.

bonum, & liquorum violento igne in auram evaneſcere coguntur. Dulcedine praterea carent, eo quòd à vitreis organis, quibus eliciuntur, nullam aſteticam qualitatem recipiant. Quare ſatius, mea quicquam ſententia, eſſe vitum, quod ſu-
perſe, conſeruent mona hi in re chriſtiana, & medici in re medica, & ſinguli de arte ſua bene mereri diſcerent: vel ſal-
tem quæſque quomodo rectè inſtituit, vitam ſequeretur. Abſinthij meminit Galenus lib. 6. ſimpl. cum medicamentorum, ſic
n. quærens. Abſinthium adſtrictoriam, & amarum, & acrem ſimul qualitatem poſſidet, ex abſticiens pariter, & extergens,
& reborans & deſiccans. Proinde bilioſos ventris humores per egeſtionem infernam propulſit, ac per urinas euacuat. Ma-
gis autem eundem in venis eſt bili ſimil, per urinas expurgat. Ob hæc contentam in ventre pituitam, oblatum nihil adiuvat.
Sic neque ſi in thorece, aut pulmone conuincatur: nam adſtringens in eo facultas, quàm amara, valentior eſt. Porro quod inſte-
quæque acrimonia, idcirco maiori portione calidum eſt, quàm frigidum. At ſi ſipus eſt generatim comprehenſam eius tem-
peraturam ſecundùm primas circenſeribere facultates (eſt anomala meres & diſſimulare ſit) calidum ipſum oix. in primu ex-
ceſſus, ſicutum tertij. Succus autem eius longè, quàm herba terſa, calidior eſt. Sed cum de abſinthio marino, ſive Scripho
get. lib. 8. ſimpl. medicam. Scriphum, inquit, ſpecie. & guſtu abſinthio ſimile eſt. Id quod de S. Antonio ſcripſit Dioſcorides, 16
cum tradiderit magis cum abrotor. conuenire Scriphum, quàm cum abſinthio. Quam obrem reliquitur ſcripſit Dioſcorides,
Dioſcoridis aut Galeni ſcriptura ſit hoc loco ibrariarum incuria deprauata. Herba, quæ Græcis ΑΨΙΘΗ, Latinis ite n. Ab-
ſinthium appellatur: Arabibus, Abſinthium: Ita'is, Affenz: Germanis, V uermont, Elitz: Hiſpanis, Aſentius, Aljuna: Gal-
lis, Aluyne, & Abſiæce: Boemis Pelymth: Polnis Ppyo'in

ABROTANVM MAS.

ABROTONVM FOEMINA.

Αβροτόνον.

ABROTONVM:

CAP. XXV.

60 **A**brotonum duorum est generum. Foemina quaedam arboris specie fruticans, candicat, circum ramulos folijs, seriphi modo, minutim incisis: floribus referta est, comantibus in summo, fulgore auri, corymbis: Quod per aetatem prodijit, suaviter olet, cum grauitate quadam, & amaro gustu. Id genus Siculum esse constat. Alterum mas uocatur, fermentosum, gracilibus ramulis uti absinthij. Plurimum in Cappadocia gignitur, & Galatia Asiatica, atque in Syria Hierapoli. Vtriusque semen crudum tritum, & feruet factum ex aqua, in potu auxiliatur orthopnoicis, conuulsis, ruptis, coxædificibus, vrinæ angustijs, mensibus suppressis, aut remorantibus. In uino porum exitialium venenorum antidotum est: horribus ex oleo illinunt. Serpentes & substrata, & nidore fugat: contra ictus eorum cum uino potum, prodest, priuatim efficacior contra scorpionum, & phalangiorum uenena. Oculorum inflammationi bus commode illinunt cum cotoneo cocto, aut pane, tritum cum farina hordeacea, decoctum que tuerbercula dilucit. Irini compositionibus admiscetur.

a Meib. & Car.
λεπτοκαρπον
 i. gracili semine.
 ne. Ied. Orisb.
λεπτοκαρπον
 i. gracili, tenuibus folijs.

VERONICA FOEMINA.

ai ra) insignita viribus. Hæc duum est generum. Mas, qua humi repit, caule est dodrante maiori, rubescente, lanuginosâq;
 foliis oblongis nigricantibus, birsutis, & in ambitu serratis. Flores edit purpureos circa summum caulem emicantes, & se-
 men in siliquis, locis formam referentibus. Radice nititur tenui, qua in plures diuiscatur partes. Fœmina caule exit la-
 60 meo raso, foliis rotundioribus, minimè laciniatis, subpinguibus. Flores profert in luteo purpurascetes: semen in vasculis
 rotundis inclusum: radicem uerò maris amulam. Nascitur in locis asperis, & incultis. Floret Iunio mense. Gustus quidem
 acstringens, & amara est: unde coniecit licet, eam esse tum excafcaciendi, tum sicandi ut præditam. VERONICA MAS
 ad comia efficacior est. Medetur cruentis vulneribus, ac etiam diuturnis ulceribus. Sunt, qui dicunt quendam Francorum regi-
 nem elephantiasi laborantem a uenatore suo hac tantum herba fuisse sanatum. Tumores præterea in uniuersum discutit,
 præcipuè qui in ceruice emergunt. Nec desunt, qui illam summis laudibus efferant ad pessiferas febres & ad pestilentia af-
 fectus, quibus propinari præcipiunt sicca puluerem, drachmarum duarum pondere; Vnâ cum theriacæ drachma, ex vino
 meraco, cum hoc tamen, ut illico sudent affecti. Eadem datur potanda ex sua ipsius stillatitia aqua utiliter contra tussim, &
 uita omnia tum pectoris, tum pulmonis, nam & tabidos, & suppuratos sanat. Aperit quoque Iocmoris, & lienis oppila-
 tiones, uerum, rines & uiscam expurgat. Sed ut nostrum sequamur institutum, iam Abrotone medicine reddendæ sunt ex
 res ex Gal.

Galenus, qui lib. 6. simplicium medicamentorum, ita de eius viribus posteritatis memoria scriptum reliquit. Abrotanum ca-
 lidum, & sicum facultate, in tertio ordine seu recessu post media situm est. Invenimus autem eius rem peracuatam non
 minime quidem & ex gustu ducta coniectura, ut pote cum sit ac modum amarum. Porro & siccum est, cum terra sit
 essentia, a largo calore extenuatum ostendimus. Itaque non in strendu & exaltavit, & desiccata. Nam sine conam cum
 fibris, reliqua enim eius pa'ca in istis est, contritam nlem in pmo illinas, mordax, & vitans debitum; sine ro in oleo ma-
 cerato, caput, aut utrem perfundens vales, adiacum calefacere v. peries. Quin & si qui per circuitum vigeribus caputem,
 eos ante inuasionem rigorum hoc vales conficere, minus utique rigore concutitur. mo & sensus quidem protinus vbi ad-
 motum fuerit, ipsam calefacere percipit. Porro quod lunbricis intermit, par est, nisi minus eam sit amerum. Sicut enim
 protinus, quod & erigendi, & incidenti quandam vim habeat; sed & quod magis quam Absinthio id ipsi necessarium inist, 10
 in promptu erit colligere. Primum quidem ex gustu: paucissima siquidem acerbatis percipit Abrotanum, non pau-
 ca vero Absinthium. Deinde ex eo quod inimicum sit stomacho Abrotanum, velut etiam. Scribitur: gratum vero & ami-
 cum Absinthium. Siquidem de istis supra ostensum est, quod amarum ipsam per se omniafarian in sefensum sit stomacho: au-
 fterum vero, aut acerbum, aut in summa adstringens stomacho utile & amicum. Porro ubi qualitates ha' inueniunt pernici-
 fuerint, quae uehemetior fuerit, ea utique uicerit. Caterum Abrotanum vltim' calidum, & sicum facultate est magis ad-
 huc quam cucurbita sicca ista, & anethi radix. Illa enim ulceribus hancis simul & circa p'ilegionem callo induratis
 conuenient: ac proinde maxime ulceribus, quae in pudendorum pra'putijs sunt, competere uidentur. At cinis Abrotani v-
 ceribus omnibus mordax est: ac idcirco cum oleo tenuium partium, cicino scilicet, aut thaphanino, aut siccyonio, aut veteri,
 & maxime Sabino, ad alpeccias accommodatur. Barbam quoque seignis tarandisq; ensuentem cum aliquo dictorum oleo-
 rum elicit: sed nec minus illis, lentissimum maceratum. Quippe pro eo quod tenui' est partium, var'faciendi vim obtinet, &
 mordax est, & calidum, quas utique maxime eius facultates nauisse oportet, nec quicquam praeterca particulari in hoc tra-
 ctatu requirere. Id Graeci A'βροτον vov dicunt, quod etiam Latini Abrotanum, Maritani, Castij, Iesim, seu Galijum: Ita-
 li, Abrotano: Germani, Stabruuert, Scheffruuert, & Gertuuerter; Hispani, Abrotano, & Hierma, videntur: Galli,
 Avron, Avronne, & Gardrobbes; Boemi Brotan: Poloni Bozardzruuko. Caterum abrotanum, faminam vocant Itali San-
 toline: Germani Cypressen: Boemi Cipressem: Poloni Cyprijs: Galli Cypres de iardin.

Nominia,

HYSSOPVM.

CAP. XXVI.

Hyssopum, herba nulli non cognita, duum generum est, montanum, & hortense. Optimum est Ci-
 licium. Vim habet extenuandi, & calcificandi. Decoctum cum ficis, aqua, melle & ruta, potumque
 peripneumoniacis, diuturnae tussis, suspiriosis, deflilationibus, & ortopnoicis auxiliatur: tinea' enecat.
 Idem facit, si cum melle delingatur, crassum humorem per aliu' extrahit, decoctum ex aceto multo
 eorum. Ad subducendam aluum cum ficis viridibus detritis manditur: Vehementiusque addita iri,
 cardamomo, aut inione, deicit: colorem in corpore fouet. Lienis, & aquae inter cutem, cum fico nitro-
 quo, inflammationibus quoque ex vino illiniunt: cum feruente aqua impositum, sigillata discutit. cum
 decocto ficorum, optime anginis gargarizatur. Decoctum cum aceto dentium dolorem in collatio-
 ne sedat: inflationes auricularum vaporis suffitu discutit.

Hyssopi consi-
 deratio.
 Opinio repro-
 bata.

Marcellus ma-
 ior interpretatio.

Non modo sunt, qui dubitent, an vulgare Hyssopum legitimum appellari possit; & qui certo credant, id ipsum eum Dio-
 scoridis Hyssopo nullam habere cognationem. Horum opinionem sequuntur Monachi illi, qui in Me'ric' commenta-
 rios eviderunt, argumento quod scripserit Dioscorides (vbi Marcellus interpretatur) origanum Heracloticum solo esse
 hyssopi, non tamen habere ymbellam hyssopi modo rote figura in orbem circumactam, sed multitudine, & veluti rosam.
 Quae quidem nota non vultu in nostrate Hyssopo, vt quod flores spicati proferat, non autem digestos in ymbellam rosea modo
 circumactam. Quo fit, vt non ab re illi dubitauerint, an vulgare Hyssopum legitimum sit; hi vero crediderint, eo omnino
 non esse desitutum. Caterum mihi iam conperum esse puto, hos omnes in dubio, & errore versari peruersi: Marcelli inter-
 pretatione deceptos. quandoquidem se aliter habet vulgata Dioscoridis lectio (cui etiam Oribasilus, & vetustij quidam Grae-
 ci codices adscripserunt) quam vterit Marcellus: ita enim Graec' legitur. Οργανον ηρακλιωτικον, οτι δε κατωθεν ακυβουται,
 εδωκεν ημεν ημεσες δεσποτη. εκειδεν αυ δε εωραζεν δεσποτη, οτι παρ εηρημωτη. Organum Heracloticum, quod alij Cunilam
 vocant, folium habet hyssopo simile: ymbellam autem non in rote speciem orbiculatam, sed veluti multifidam. haec Diosco-
 ridet. Ex quibus palam est, non comparasse Dioscoridem origani flores ipsius hyssopi fibris, vt perperam Marcellus vexit,
 cum absolute dixerit, nulla facta cum Hyssopo comparatione, Origano ymbellam esse, non in rote modum orbiculatam, sed
 veluti multifidam. Illud insuper hac in re non paruum ambigenti aniam praebuit, quod Dioscorides libro 4. in Chrysocomes
 capite prodidit, cum inquit. Chrysocome palmi altitudine fruticet, comam habens siccae corymborum, hyssopi similem. Vtrum
 tamen si quis praesanti iudicio Dioscoridis verba accurate perpenderit, illa sane nihil coram sententia vterarum conperit,
 qui Hyssopum, quo passim vtrimus, legitimum esse contendit. Siquidem in plantis coma, probatissimum quidem testimonio,
 non solum de fibris, & corymbis intelligitur; sed etiam de folijs, & ramusculis, dummodo haec hilari quatuor venustate
 plantam totam, vt summa eius exornet. Vnde recte Plinius lib. 12. cap. 25. balsamum scilium proximum vire, perpetua co-
 ma reddidit. Item Virgilius lib. 4. Georgicorum perpulchre cecinit.

Ille coma' mollis iam tum tonebat acanthi.
 Ex his perspicuum fieri auctoris, Chrysocomes coma, hoc est folijs, & ramusculis hyssopo esse similem, non autem ipsis corym-
 bis, quibus fortasse in vniuersum scateo. Quamobrem hic nullus, quantum equidem sentio, relinquatur amplius dubitandi lo-
 cus. Sed quod Hyssopum communis vsus, verum, legitimumq; sit, nobis manifeste demonstrat Symphytum petraeum a me (vt
 spero) proximo annis reperitum, quod folia vulgari hyssopo similia proferat. Nam cum scribat Dioscorides, Symphytum pe-
 traeum solo esse origani, Origanium vero folia habere hyssopi, clarissimum praebet argumentum, quod hyssopum, quo passim vtri-
 usqueque genus in nostrate passim habeatur omnibus notis simile, non modo opinionem arguit, hoc legitimum esse Hyssopum; sed
 omnem quoque licentiam circum. Hinc praeterea alia accedit ratio, quae cum Dioscorides corymbos, & vel similes plantas feriatum
 nostrum acmodum emulatur, ostendit eundem halucinari eos, qui hyssopum hoc non legitimum esse hactenus inuenit inficis.
 Adde etiam quod idem (ut experientia conprobatur) vs omnibus pulciet viribus, quas illi recidit Dioscorides. Postremo cum
 idem

HISOPVS.

10

idem scribat Dioscorides, Hyssopum nulli non cognitum esse, miror sane, cur quidam, qui vulgare nostrum illegitimum faciunt, legitimum non afferant in medium, & praesertim cum non solum in hortis Dioscoridi habeatur, sed etiam in montibus. Dixi sententiam meam, à qua ne minimo quidem ungue recedam; quousque, qui nobis refragantur, utrunque afferant Hyssopum, quibus umbella insint. Hyssopum montanum in comitatu Corinthensi Saluatino monte frequentissimum nascitur, facie, floribus, & coma hortensi non absimile, ruaiore tamen folio, & gustu amarior, nec usque acido acri. Mitescit tamen, si transferretur in hortis, sitq; hortensi simile, exuta sylvestri natura. Itaq; cicimus nos Hyssopum plantam vulgarem esse notitie, haberiq; ubique fere ad manus, non solum hortense, sed etiam montanum. Itè fruticem esse surculis pluribus ab una radice prodeuntibus; lignosis, sesquipedalibus; folijs in uniuerso caule oblongis, circunquaque per interualla prodeuntibus, duris, visculis, odoratis, & gylisati seruidis, amaris, visculisq;. Flores illi sunt in caulium summitatibus, spicatis, caerulei coloris. Radix multifida, & lignosa. Tenuis est paruum, ideoq; incidiat, attenuat, aperit, & abstergit. Aduersus serpentium ictus, si cum sale, & cumino tritum ex melle vulnere ilitatur, ex oleo munctum pediculos necat, & capitis pruriginem tollit. ¹vat conuales, quoquo modo vsu praebetur, sed ualentius id efficit, in catapotys hoc modo paratis. Summitate hyssopi, ²marubij,

marrubij, & *Castorei*, singulorum *semidracma*, *radicis Paeonie drachmē eius*, *assae fetidae scrupulus*; teritur deinde *omnia*,
 & cum *succo eiusdem hyssopi* formantur *catapotia septem*, è quorum numero una tantum datur quilibet nesceri, cum se dor-
 mitum recipit affectus. *Hyssopi paucis* meminit *Galenus* lib. 8. *Simpl. medicamentorum*, sic inquit. *Hyssicum de-*
secat, & *excalfacit ordine tertio*: sed & *tenuium est partium*. *Hyssopi quoque vires* descripsi *Mesues*, ita ad se ipsum scri-
 bens. *Hyssopum hortenae* pituitam facile deicit, quantum cixerint aliqui, quòd & *atram bilem* educit addito fossili sale, aut
 Indo. *At ipsum pituitam purgare* manifesto experimento constat, praesertim quae in pectore, ac pulmone continetur. Facit
 hyssopum ad *pituitosos tumores cerebri*, tum *neruorum affectus*: quòd non modò mundet; sed quòd etiam roboret. *Quin & pe-*
ctus, & *pulmonem detegit*, praesertim senibus, quorum pectus lenta, crassa; pituita refertum est: quo fit, ut *asthmaticis*,
 & *resistentibus opuletur*. Discit hyssopi usus *contumaces insatiationes*, cibi appetentiam inuitat, *menses & urinam ciet*,
 & *febrim horros excutit*: uisum acuit. *Melle commissum interaneorum tinea*s necat, *nitri tamen* addito momento. *Oleū*,
 quod tum *folijs*, tum *floribus paratur*, *neruos algore affectos inunctum sanat*, & *roborat*. *Peteff* eadem & *montanum*, ali-
 que etiam haec omnia *ess* cacus praesiat. haecenus *Mesues*. *Ceterum nonnulli* crederint *herbam illam*, quae uulgo ab ali-
 quibus *GRATIOLA* uocatur, ab alijs *Gratiadei*, a quibusdam etiam, ut à *Forouliensibus*, *Stanca canallo*, quòd equi eius *pa-*
bulò *urè defatigetur*, esse *Hyssopum illud montanum*, de quo *Mejues* in suis scriptis mentionem fecit. Sed *is*, *omnium ferè*
 iudicio,

Hyssopi vires
ex Galeno, &
Melle.

Gratiolae hist.
& uris.

in loco, eidentibus hallucinati sunt, quam us pluribus demonstrare sit opus. Quoniam vero in Gracida herbe sic dicta ser-
matem incidimus, hic locus figurat, ut de ea aliquid dicamus. Nascitur haec in locis humidis, prae in pratis uliginosis,
fraxineti etiam in palustribus. Herba est, quae doctantalem altitudinem excedit, caule quadrangulati, foliis hyssopi latiori-
bus, & longioribus: florem fert in purpurea albicantem, inter folia erumpentem que caulem ambiunt. Gustus herba haec ama-
rissima est, quo etiam quadantenus adstringens sentitur. Alium vehementer purgat, tam recens quam sicca siccata. bilem,
pituitamque trahit. P vulneribus celeriter medetur, trita & superposita. Herba *ὄστροπος* Graecis dicta, Latine Hyssopum ap-
pellatur: Arabibus, Cyse, Iusa, seu Labes: Italis, Hyssopo: Germanis, Firsch hyssop, & Holster Hyssop: Hispanis, Hyssopo hier-
na, & Hyssopillo hierna: Gallis, Hyssopo: Boemis Hyssopo: Polonis Izop.

Nomina.

10

Stochas.

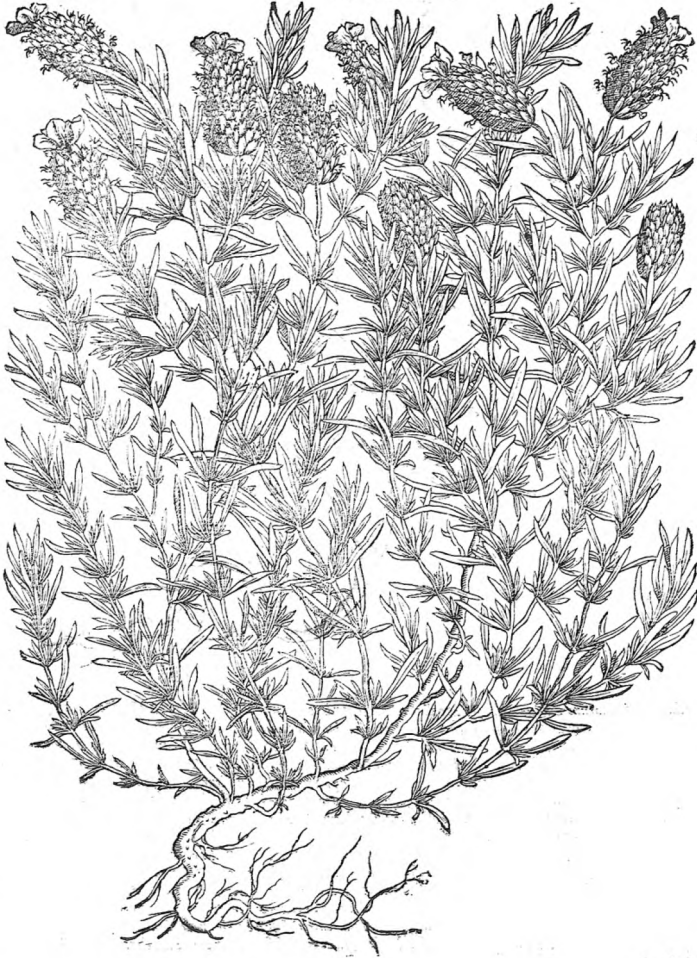
STOECHAS.

CAP. XXVII,

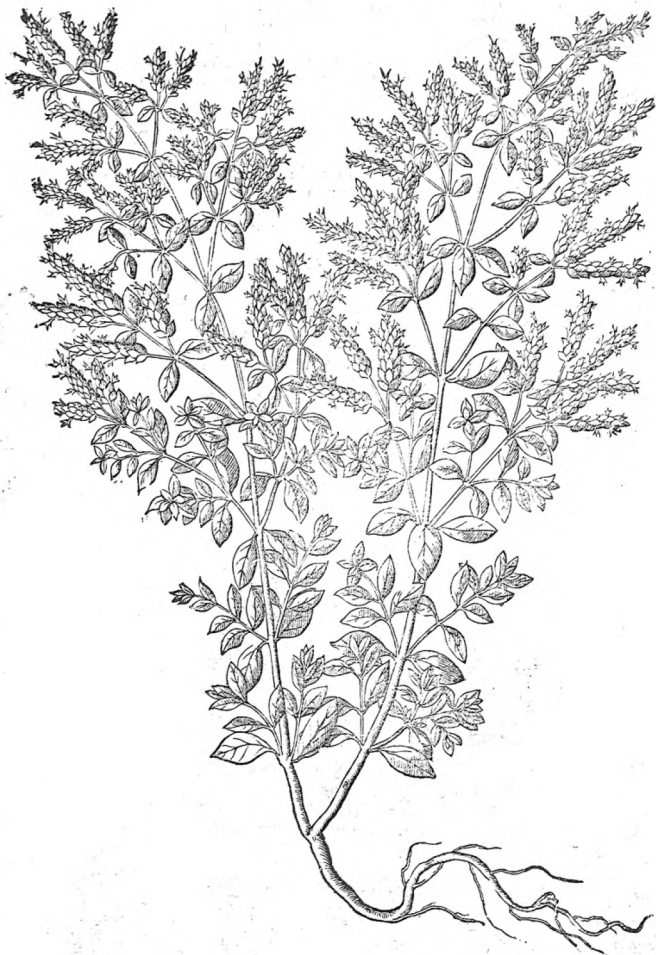
Stochas, iuxta Galliam in insulis eiusdem nominis è regione Massilia gignitur; unde cognomen-
tum accepit. Herba tenuibus furculis, coma thymi, longiore folio, subamara gustu, & aliquantum
acris. Cuius decoctum, hyssopi modo, ad peccatoris vitia efficac est. An tidotis utiliter mi-
scetur. $\frac{1}{2}$ Viscera omnia, & uniuersum animam habitum extenuat, confirmat, & ab obstructionibus, & farctu liberat. }

a Meum. *σπ.*
οὐκ ὄστρο-
πος d. quodā
modo suba-
mara.
b Coccia in
meo. exempla
rj, & Catacu-
zeni desum.

STOECHAS.

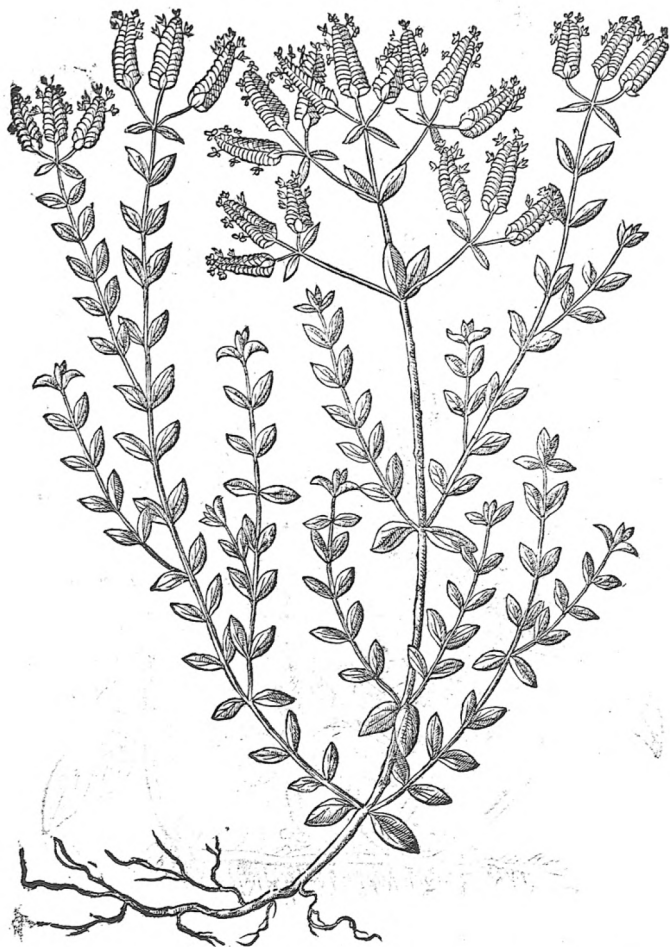
Stachadene

Stachadum officinarum vulgus *Sticador* appellat. Nescitur hæc non modò in Gallia (ut Dioscorides scribit) ex aduer-
 so *Maffilia* in insulis, quas *Stachadas* vocant; sed & in Arabia, unde cum alijs mercimonijs, quæ ex *Alexandria* adue-
 huntur, Venetias comportatur. Quapropter tam à medicis, quam à seplarijs, indito ab Arabia congnomto, hodie Ara-
 bica nuncupatur: etsi *Maffiliensis* pelagi *stachas* plerunque Arabica uicem expleat. Provenit præterea in nonnullis Ita-
 lia locis, verùm ea cæteris in Italia præstat, quæ ex *Gargano* *Apulie* monte aduehitur. quanquam omnium probatissima 60
 est peregrina, quæ ex Arabia defertur, hanc deinde sequitur, quæ in *Stachadibus* insulis nascitur, a quibus primùm nomen
 aduenit. Est itaque *stachas* *Laudendula* non absimilis, sedulus oblongis, crassis, incanisq; capitulis, in quibus pluribus ab una radice pro-
 deuntibus, lignosis. Flores edit *Thymi* modo subceruleis u. spicatis oblongisq; capitulis, in quibus semen vitur *melissophyl-
 li* non absimile. Radix est illi lignosa. De *Stachade* uires scripsit *Galenus* libro 8. simplicium medicamentorum, ubi sic
 inquit. *Stachadis* gustu quidem qualitas amara est, & mediocriter subadstringens. Cæterùm temperies composita, nem-
 pe ex terrena essentia frigida exigua, unde sanè adstringit: & ex attenuata altera terrena copiosiore, a qua utique amara est.
 Ob utrorumque uerò convenientiam & coitum, obstructione liberare, extenuare, extergere, roborareq; tum viscera omnia,
 tum totius corporis habitum est nata. Suprà nanque ostensum est, quòd quæ ex eiusmodi essentijs constant meatu canina, di-
 ctilus effectus readere possunt. Eius quoque meminit *Mefues*, uia de eius uiribus differens. *Stachas* acyit tū pituitam, tum
 atram

Stachadis con-
sideratio.

Stachadis ui-
res ex Gal.

60 *atram bilem: cerebrum, nervos, ac sensuum omnium organa mundat, ac roborat. Prodest contra frigidos morbos qualescunque sint: ideoq; conitilibus conueniens remedium habetur, addita scilla, aut eius aceto. Balnea, fomenta, ac laconica, quae ex ipsius tura decocto, tum uapore sunt, oclusos uarium meatus aperit: neruorum, & compaginum cruciatus mirigant: ac interna uiscera frigido humore affecta roborant. Abstinentiam tamen ab ea biliosis est, praesertim si eorum uentriculus sit bile repletus: nam eos maxime turbat, nauisam commouet, sitim accendit, & calore quodam molestissimo uniuersum afficit corpus. Quae planta Graece *origanon* Latine item *stachys* nominatur. Arabice, *Astobodos*, *Astoborados*, sive *Astuchudes*: Italicè, *Stechade*; Germanicè, *Stiebas kraut*: Hispanicè, *Cantueso*: Gallicè, *Stechados*: Boemicè *Stechas*. Nomina.*

origanon.

ORIGANVM.

CAP. XXVIII.

Origanum Heracleoticum, quod & cunilam uocant, folium habet hyssopo nõ dissimile: umbel
 lam autem non in rotæ speciem orbiculatam, sed ueluti multifidam: semine in summis uirgis
 haud quaquam denso. Excalfacit: unde decoctum cù uino potum demorsis à serpente conuenit. qui
 autem cicutam, aut meconion hauserunt, ijs ex passo: si uerò gypsum, aut ephemeron, ex aceto nulli
 propi-

Cat. origon
 dit.

propinatur. ruptis, conuulsis, hydropicis cum fico esui datur. Aridum acetabuli mensura potum in aqua mulsâ, atros humores per aluum extrahit: mensis ciet, & tussi cum melle linctum medetur. Ad prurigi nem, pforas, regiumque morbum, decocti ius in balneis prodest. Succus uirëtis, tonfillas, uua, & oris ulcera sanat, & per nares ex oleo irino infusum trahit. aurium dolores cum lacte mulcet. Conficitur ex eo, & cepis, & rhoë, quo ad obsonia utuntur, uomitorium medicamentum. his omnibus in cu preo uale per dies bis uicenos infolatis, dum canicula sydus flagrat. Herba autem substratu serpentes fugantur. Quæ onitis appellatur, candidiore est folio, & hyssopo similior. Semẽ ueluti coniunctos corymbos habet. Vis ei origani Heracleotici, sed multo inefficacior. Syluestre origanum, aliqui paces Heraclion, alij conilam uocant, ex quibus est Nicander Colophonius. Folijs est origani: ramulis tenuibus^b, dodrantẽ altis: in quibus^c { umbellæ anethi infunt } flores candidi: radix tenuis, superuacua Peculiariter percussis à serpente, folia, & flores ex uino poti auxiliantur.

b Car. Rayson
 d s. d. d. u. c. i.
 tidus.
 c Deest i meo
 & Car.
 a h. e. u. m. d. a. g.
 v. i. s. i. o. p.
 g. i. u. s. f. r. u. t. e. x.
 f. c. a. r. h. e. t.
 f. e. u. e. r. s. i. m.
 p. u. e. r. t. e. r.

Τρυγηγιαννον.

TRAGORIGANVM.

CAP. XXIX.

Tragoriganum^a tenuis frutex est: syluestri serpyllo, aut origano similis, folio, & ramulis. Quibusdam in locis latius, uirentiusque inuenitur, & latioribus folijs, satis glutinosum. Aterum exilibus

P V L E G I V M.

60 rō quod excaesiat, abunde magnum est signum, quod illitum rubrificat. & quod si quis diutius toleret, exulcerat quoque. Quod verò extenuet satis indicat, cum humidā, crassa, & lenta ex thorace, & pulmone excreatu facilia faciat, mensesque moueat. Hæc Galenus. quibus addimus nos, pulegij decoctum uinas ciere, satum & secūdas trahere, iſtericis, hydropticisq; inuare, omnibus capis & neruorum affectibus, à frigiditate prognatis succurrere, usum acure. **TALYON:** herba sic **Græcis**. Pulegium Latinis dicitur: Mauritanis, Alnam, Aluegem, seu Aluegen: Italis, Pulegio: Germanis, Poley, & **Hertz** poley: Hispanis, Poleo: Gulege, & Pulege, & **Poulior:** Boemis Poley: Polonis Poley. **Nominis.**

Διταμνός.

DICTAMNVM.

CAP. XXXI.

Dictamnū, aliquibus syluestre pulegium uocatur. Cretensis herba est, acris, lauis, pulegio similis, sed maioribus foliis, quæ tomento quodam, spissaq; lanugine pubescunt. Florem nullum, aut semen profert. Præstat omnia, quæ satium pulegium, sed efficacius multo: nam non potum modo, sed appositum quoque, aut sumitum: defunctos partus eicit. Prodit in Creta capras sagittis percussas, huius herbæ paitu eas excutere. Purgandi uim habet succus illitus, aut cum polenta tritus. Herba im-

a Caradit.
duciant. i.
mcrax.

ba impactos, pedibus, reliquove corpori aculeos, illitu refigit. ad lienis dolorem efficax habetur: siquidem ipsum imminuit. Metunt æstate, & autumnò. Radix eius gustu calfacit: partus accelerat. Succus cum uino potus, contra serpentium morsus præsidio est. Tanta herbæ facultas est, ut olfacta abigat bestias, quæ uenenato ictu fauiant, appensaque contactu exanimet. Vulncribus ferro illatis, & timentis moribus infusus succus, præsentaneo est remedio, si etiam ab infillatione statim in potum assumatur.

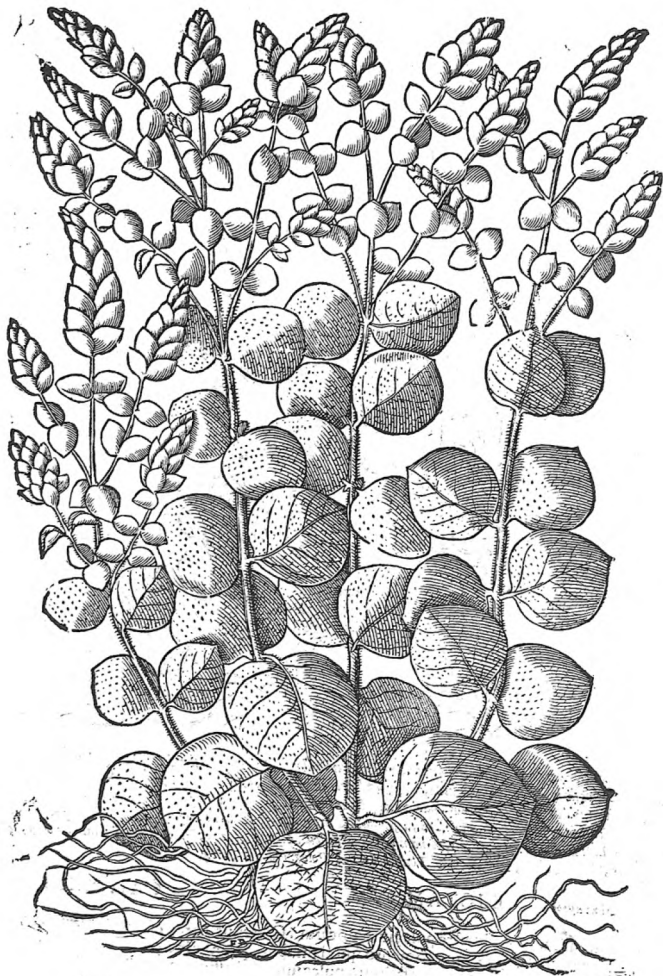
ψευδοδικταμνος.

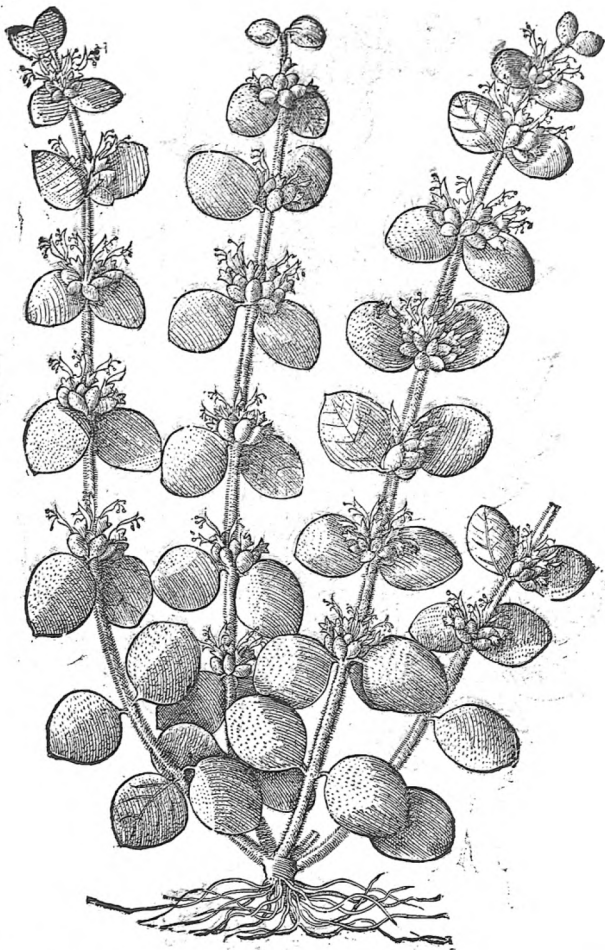
PSEUDO DICTAMNUM.

CAP. XXXII.

Quod Pseudo dictamnum uocant, multis in terris nascitur, antè dicto simile: sed minus, quàm illud acre. Eisdem effectus præbet, sed inefficacius multò.

DICTAMNUM CRETENSE.

qui fert, exiguus admodum est, cumq; capre depascunt capossende causa volu-tatis. Quod etiam de telis fertur, verum esse
 affirmant: capras enim sagitta transfixas dictamno denorato telum eycere. Dictamnium tale est, viresq; eiusmodi p'ssudet. Fal-
 sum dictamnium folio quidem si nile constat, sed ramulis minus, & viribus longe inferioribus. quanquam enim eisdem in rebus
 profert; tamen multo deterius, atque debilius. Vis dictamni in ore percipi continuo potest: exalfacit enim paulo vehementer. 60
 Manipulos in ferula, aut canna intercludere solent, ne expiret: est enim imbecillus, cum exspirauerit. Non desunt
 qui naturam Dictamni, & falsi Dictamni eandem esse existiment. Sed quod locis latioribus exeat, degenerare, falsumq;
 cognominari, sicuti etiam alijs pluribus euenit, vt viribus deterioribus ex loco reddantur. Dictamnium enim asperum solum
 vehementer amare inquit. Est etiam aliud Dictamnium veluti aquiuoob appellatum: nec enim speciem, nec vim habet
 eandem. quippe quod folio simili s'ymbrio constet, & ramis condatur maioribus. V'sus item, & vis non eisdem conueniunt.
 Hoc igitur (vt dictum est) mirum, simulq; proprium Crete insule dicitur. hęc Theophrastus. Ceterum vt atati quoque
 nostrę Dictamni rationem aliquam reddamus, vt in omnibus ferē plantis facere consueuimus, non diu quidem est, quod ex
 Crete insula Venetias legitimum Dictamnium adferri captum est. Siquidem Manardus Ferrariensis, vir non solum ingenio
 & doctrina celebris; sed etiam simplicitum medicamentorum acerrimus indagator, lib. 6. epistol. 3. inquit. Dictamno,
 nisi eam rursus Venus ab Ida Sylua deportet, omnino desicimus. Sed tertē (vt ingenue fatear) nescio, quę auctoritate,
 vel ratione

Dictamnium
 fert flores.

veltratione scripserit Dioscorides, Cretense Dictamnium nec florem, nec semen proferre, im id, quod & Creta ad nos aduehitur, unã cum floribus deferatur, nullis præterea deficientibus, notis, quæ in legitimum requiruntur. nisi dicamus hunc locum deperatatum esse, ut sermò iussit. Quod autem fructum ferat Cretense Dictamnium, & ex consequenti: etiam florem, uideretur supra declarasse Theophrastus, cum dixit. V'us est foliorum, non ramorum, nec fructus. Atqui id ipsum non observatur à Democrate explicatum est, ut in Galeno legitur lib. 5. de compositione medicamentorum per genera, cap. 10. in emplastris ex dictamno, quod acceptum refer Democrati. Hic nimirum dictamno Cretico flores assignavit in illis Græcis uersibus, quos solutus uerbis hic uertimus. His quoque omnibus addito dictamni: herba laus sicca floram habentis drachmas uiginti. Hoc idem etiam credimus Virgilium carminibus expressisse lib. 12. sine Aeneidis, ubi ita cecinit.

Hic Venus indigno nati concessa dolore,
Dictamnium genitrix Cretæa carpit ab Ida,
Puberibus caulem folijs, & flore comantem
Purpureo: non illa feris incognita capris
Graminibus, cum tergo uolucres heseere sagitta.

10

Plinio Dictamnium non modo flore, & fructu caret; sed etiam caule. quod tamen experientia, & antè dictorum testimonio plane falsum esse deprehenditur. Pseudo dictamnium potèrò hodie paucis (ut arbitror) notum, Pisis hoc tempore ad me misit clarissimus medicus Lucas Ghbins, caule dorantali, lanuginoso, albicanteque: cui folia è caulibus erumpunt ex internodijs binana, dictamni tomento pubescentia: è quorum omnium exortis flores purpurei prodeunt, marrubij, uel nelysophylli modo, sapore pulegij, minus tamen acri. Vulgare autem Dictamnium, album uulgo cognominatum nulla cum Cretensi cognatione habet. Siqui è planta est insignis, & gratissimo sane aspectu spectatæque pulchritudinis, folijs fraxino adò similibus, ut à quibusdam γαμακάλια id est infima fraxinus, sit appellata. Caulem gerit bicubitale, rotundum, in cuius cacumine flores sunt Citrici ualiti non absimiles, odore quadam cum grauolentia iucundo, ex purpurea albicantes, ut in malua. Radice nititur diuaticata, & quandoque singulari, albicante, crassa pulpa substantia, & tenui intus matrice, amara, & dum recens est, hirci odore teni, minimi digiti crassitudine. Flores in quinquequas siliquis abeto r, scabro exteriori cortice, in quibus jemen. Nasitur in collibus cinisios, & saxosis, exsiccatur, & siccat. Radix, cuius est usus, attenuat, aperit, prouocat, & absq; riga. Adiditur uulter in antidotis, & aduersus uenena, & uenenosorum animalium ictus parantur. Necat interaneorum uermes, drachmae pondere hausta. Datur contra frigidis uteri morbos. Nam & menses, & secundas, & emortuum fetum dicitur, tum suppetit, aut cum pulegij iussita, tum ex uino ueraco pota duarum drachmarum pondere. V'aleat quoque ad alijs uisceribus, & ad euidens renum calculos, eodem pondere. Adiditur uulter in potionibus interno ut uulnerum. Quòdam è nisi sunt etiam ad Gallicum morbum, drachmam quotidie præbentis ex Guaiaci ligni decocto, non sine magno agrotantium comodo: Datur quoque comitialibus, & in alijs frigidis cerebri affectibus. Præstat contra pestilentia contagia, quocumque modo sumatur. In summa ad multa uulter è radix. Siliquis & flores tactu pruritus faciunt, & in calidioribus regionibus exten exulcerant. Dictamni, ac falsi Dictamni uires tradidit Galenus lib. 6. simplicium medicamentorum, sic inueniens. Dictamnium tenore essentia constat, quam pulegium: cætera illi simile. At quod uocant pseudo dictamnium, ad omnia imbecillius dictamno est. Quæ herba Græcè δίκταμνος, Latine quoque Dictamnium appellatur: Arabice, Mesfate mifir, Anegeem arabia, siue Bari: Italice, Dittamo: Germanice, V'ulen en poley: Hispanice, Dittamo, & Dittamo real: Boemice Diptamno Treuandaua. Quod uerò Græci λέδο δίκταμνος in ritum Pseudo dictamnium, & falsum Dictamnium dicunt: Itali, falso Dittamo. Ceterum uulgarè dictamnium appellat Itali Dittamo bianco: Germanice Gemeiner Dittam: Galli Diptam bastard: Boemi Treuandaua salefina: Poloni Dyptam trezondaula.

Pseudo dicti num.

Vulgare dictamnium.

Dictamni uires ex Gal.

Nomina.

Hic locus illi prorsus est similis, qui in uulgaris Dioscoridis exemplaribus legitur libro primo in capite Nardi montani. Idcirco hoc scripsit, atque in illo adnotauimus, mendum subsisse arbitramur. Ergo communis quoque erit utriusque loci ratio, quæ uterque suæ, ut spero, interpretati restituitur. Et quoniam supernacuum esset ea referre, quæ alibi à nobis scripta sunt, hæc dicam tantum quomodo hæc legendum censeam. Vulgata & ea quidem deprauata lectio, quam secuti sunt interpretæ, habet. οὗτε δὲ ἀδρὸς, οὗτε κερὰν φέρει. At illa, quam nos ueram putamus, erit. οὗτε δὲ ἀδρὸς, οὗτε κερὰν ἐκφέρει, quæ herba ita Latine reddemus. Neque uerò folijs semen confert. Ex hac castigatione illas facile fiet, quod Dioscorides auctor grauissimus non solum erroris suspicionem non condemnabitur, sed etiam maxime commendabitur, quod ea scripsit tradiderit, quæ cum alijs ueteribus conueniunt.

50

Ἰαλμίσφακον.

SALUIA.

CAP. XXXIII.

a Mem. in i
malesma d
quæ uulgariter
ra kai παρὰ
ἰαλμίσφακον
ἀσπρη τὰ
ἀναστρέφα.
τὸν ἰαμάλιον
1. ὄνομα αὐ
τεμ, & μιν
τα, & ἀσπρα
ταῖον ἰαλμ
τα, uel ἰα
cic, & fargu-
mentum hinc.
Saluiæ conf-
deratio.

Saluia, siue elisiphacon, frutex est ramofus, longus, virgas habens quadrangulas, & canas, folia maritoronic effigie, sed longiora, asperiora, crassiora, & quæ sensim attrita ualuis uetium scabritie referant, hirsuta, subalbida, perquam iucundo odore, sed graui: fermen summis in caulibus syluestri hominibus simile gerit. In asperis nascitur. Menses cit, & uinas decoctum foliorum, ramorumq; potum, & parus extrahit, & passinae marinæ ictibus auxiliatur. Capillos denigrat, vulnerum sanguinem cohibet, tetra ulcera purgat. Testium pruritus sedant rami foliaq; si eorum decocto cum uino foueantur.

60

Ad eod est uulgaris notitia Saluia bortenfis, ut nulli prorsus reperiatur horti, in quibus hodie frequens passim non spectatur. Est etiam præter hæc Saluia syluestris, quæ in campestribus, asperis, incultis, & montibus præterit folijs domesticæ similibus, candidioribus tamen, & hirsutioribus. Quo fit, ut longè aberrent, qui pro syluestre Saluia, agrestem Sclaream sic uocant, uisurpant, quam splasarij Centrum galli, & Galluricum etiam appellant. V'eram animaduertendum est, quod illa, quam syluestrem appello, ea sanè non est, quæ in Hispania campestribus, & asperis locis, ac in Massiliensi agro uulgo cum iustrate nardo, & lauedania frequentissima nascitur. Quandoquidem hæc non syluestris Sa'uia est, sed ea ipsa, quam domesticam uocant: nam quæ in hortis habetur alia non est, quam campestris in hortis translata. Ideoque non scribit Dioscorides, salutem in hortis nasci, sed in asperis tantum locis. Ceterum Theophrasto autem Saluia produntur genera lib. 6. cap. 11. de plant. hirtor. ubi sic inquit. Sphaelcus, & saluia inter sese distant, quasi alterum uirbanum, alterum genus syluestre didixeris. Spacelo folium leuius, contractius, minusque scatenis: saluia scabritus. hæc ille. Porro genera hæc Saluia, quæ à Theophrasto redduntur, in Italia quoque in hortis quam plurimis inueniuntur: in eaque sum sententia, ut existimem sphaelcum

marem esse, saluam vero feminam. Sphaelo id peculiare quoque natura dedit, ut articulis, postrema parte, censeret folijs, id, quod nusquam in Salvia mihi videre licuit. In Creta, ac etiam in quibusdam Apulia, & Calabriae locis Salvia in eacumine gignit tubercula quaedam, gallarum instar, subalbida: quorum alia mihi copiam fecit Ioannes Baptista Rhamsius Illust. Senatus veneti secretarius, vir moribus, ac doctrina praeclarus: is enim (quae sua est humanitas) cum ea ex Creta sibi allata essent, mihi videnda tradidit. Saluam Graeci eleliphacem vocant. Vnde factum esse puto, ut Plinius lib. 21. cap. 25. vocabulorum cognatione deceptus, quod Graecis lens phacos appelletur, crederet magno errore eleliphacem lentis speciem esse. Praestat Salvia mirum in modum ad omnes capitis affectus frigidis, ac pituitosis, & omnibus articulorum doloribus, tam in potu, quam in fomentis. Quamobrem Comitales, veterinosos, stupidos, resolutosque; iuuat. quietiam valet ad pituitosas defluxiones; & ad pectoris vitia. Suffusa arida salviae folia vteri profusiva sunt. Commodè ab utero gerentibus deuioratur Salvia, quae abortiri ex leui causa solet. Conceptionem enim continet, & viuificat. Valent ad omnia praedicta salviae flores saccharo asseruati. In sinema vbi excalescere, siccare, & adstringere opus sit, fuerit semper Salvia commodum ac modicum medicamentum. Salvia, Galeo lib. 6. simp. medic. teste, temperamento est euidenter excalescente, ac leuiter adstringente. De eius viribus copiosius disseruit Aetius, sic scribens. Salvia manifestè calefacit, & leniter adstringit. Tracunt quidam, suffitam saluam menses immoderatè fluentes, & omnino muliebri profusiuum compefcere. Agrippa sacram herbam

SALVIA MAIOR.

rocavit, quam pregnantes mulieres, si fluide, laxaq; fuerint, utilissimè comedere prociat: continet enim conceptum, vitalem-
que reddit. Ac si succi huius hemmam cum modico sale, quarto à seorsu die, mulier potauerit, ac inde vino miscetur, pro
culdubio concipiet. Aunt in Copto Aegypti post saevas pestilentias, ab his qui superfuissent, ad eum succum bibendum mu-
lieres coactas fuisse, plurimosq; inde productos fetus. Dato, inquit Orpheus. sanguinem expuentibus succi salviae cyathos
duos, ieiunis cum melle bibendos, & sanguis illico cohibebitur. Tabidis pilula in hunc modum parantur. Sumto spica nardi,
gingiberis, sing. drachmas duas: seminis salviae assati, triui, & cribati drach. octo: piperis longi drach. duae. scim. & cum suc-
co salviae pilulas conficito, & mane ieiunis drachmam vnam exhibeto, eodemq; modo in vespere, ac postea aqua puri & quip-
pam propinato. Salvia Latine dicta, Graecis *Ενάλια* nominatur: Mavitanis, *Αελια* scos; seu *Ελιφα* cos: Italici, *Salvia*:
Germanis, *Salbey*: Hispanis, *Salvia*, & *Salua*: Gallis, *Saulgr*: Boemis *Sfalunieg*: Polonis *Szal' nvea*.

Nomina.

Ἡδύσμος.

MENTHA.

CAP. XXV.

MEntha cognita herba est. Calfaciendi, adstringendi, arque exiccandi vim habet. Siftit sanguinem,
poto ex aceto succo: tineas in ventre teretes enecat: venerem stimulat. Singultus, vomitiones,
cholerasque fedant terni ramuli cum acidi granati succo poti. Suppurationes discutit, si cum polen-

c 4 ta illina.

ta illinatur. Imposita fronti capitis dolores mulcet: mammæ si tendantur, aut lacte turgeant, compescit: cum sale canum moribus illinitur: aurium doloribus cum aqua multa subuenit: vuluæ ante coitum admota conceptioni resistit: lingua scabritiem confricta læuigat. Lac coire, densariq; in caseum non patitur, si ³ folia potionibus lactis immergantur. In summa stomacho utilis est. & in condimentis peculiarem gratiam habet. Syluestris, mentha, Latini menthastrum vocant. hirsutiore est folio, & prorsus maiore, quam silymbrij, grauiori odore. quare minus ad fanorum vsus expetitur.

a Mell. & ad-
paga. . i. 12-
11111.

Mentha con-
sucretic.

Mentha cùm hortensis, tum etiã syluestris, quam Heruici nostri Latinum nomen retinentes vulgò Menthastrò appellat, ad eò omnibus vulgaris notatiue est, vt sine vitio eius delineationem silentio prætermitti posse putauerim. Et quantum plures, quam hic scribat Diocetides, in hortis sint Menthe species (vna enim breuioribus, & crispioribus constat folijs, alia rubenti caule, & flore, alia vero albicante) huiusmodi tamen specierum differentie non sunt, meo iudicio, plurimi faciende. Vt aut Mentha admodum est: nam in hortis semel tantum sata, tandem restitibi fertilitate durat, vt per in posterum extrahi possit, quum renascatur. præperarum mammis illita recens, lactis concretionem inhibet: animum olfactu excitat. c. in anulo & aqua posita, calicibus inuat. Alieva manantia infantium capibus mirè sanat. Singultus & vomitiones siliu, è mali

MENTHA I.

panici vino pota. Illinitur temporibus, in frigido capitis dolore. Impetigines illita prohibet. Aqua stillatitia è tota menthe planta vitro alembico in ferventis aquæ balneo parata; si ruciarum quatuor pondero ebibatur, sistit sanguinem (quod mirum fortasse multis videbitur) è naribus profluentem. Venereis voluptatibus Mentha commendata est: etsi Plinius non sine errore lib. 20. cap. 14. plantæ contrarium scriptis tradiderit. Huius menthe facultatis causam scitè reddidit Galenus libro 6. simplicium medicamentorum, ubi de ea hæc differit verbis. Heuistuos, alij verò minthen ulcratam nuncupant. Est enim & alia quedam minthe non odorata, quam Calaminthen vocant. Vtraque gustu acris, & faciliatè calida est, ex tertio ordine excoalscentium. Inferior tamen est mentha odorata, quam Calamintha, & minus excoalscit. Ut enim in univèrsam dicam, hæc tenet sylvestris quedam est, illa tenet domesticæ. Quæ meliorem sanè est eam, quæ ex cultu accedit, humiditatem, mediocriter item ad venerem excitat. Id quod omnibus commune est, quæ visciditatem in jenicocian, & sicutofem continent. Ob talem ipsius herbe temperaturam in abscessibus ea quidam cum polenta mista videntur. Id quod in Calamintha facere nequeas, propterea quod valentius eum excoalsciat, tum desiccet, quam id genus possunt. Habet verò etiam quiddam amarum in se, & acerbum: & amaro quidem Lunaticos interficit; acerbitate verò si cum oxycrato bibatur, recentis sanguinis reiectiones reprimit. Substantia est, ut si qua alia herba, tenuion partium. hæc Galenus. Ut enim animaduertentium est, hoc loco Galenum per sylvestrem Mentham non intellexisse legitimam Calaminthiam, quod is de odorat. Calamintha

Mentha vires
ex Gal.

MENTHA ALTERA.

Menthæ Græ
eg mentio.

mintha (ut sequenti capite dicturi sumus) initio septimi libri de simplicium medicamentorum facultatibus copiosè tractaue-
rit. Ex quo facillè conieci licet, Galenum in hoc non suam, & veram appellationem retulisse, sed aliorum, & fortè Græci
vulgi, qui sylvestrem mentham calamitbæ nomine appellare consueverit: in quod etiam Galeni locutio confirmare vide-
tur. Cæterum menthastrium, suas quoque peculiare vires obtinet. Siquidem potum seminas a partu purgat. Datur eius de-
coctum vtiliter potandum anhelosis, & agrè spirantibus, quin etiam vulcendis torminibus. Substratum, vel accensum ser-
pentis fugat. Infiltratur succus vermimosus auribus. Idem potus & vesibus illitus, nocturnas pollutiones prohibet: auxi-
liatur potus morbo regio affectis. Strumosos illius iuuat, ventris tinea pellit ex aceto potus. Folia tam pota, quam illita,
prestant aduersus venenosorum animalium ictum. Cæterum est & herba passim in hortis crescens, folio salvia longiore, lato
reg; heronica amulo circumquaque ferrato in viridi albicante: caulibus cubitalibus, & aliquando maioribus: in quorum ca-
cumine flores exeunt corymbæti, colore melino, tanacetii modo. Planta in universum amara est, subadstringens, & grani-
ter odorata. Geritibus hæc uirgo vocatur MENTHA græca: in Hetruria uerò Salvia romana, quod potius folys salvia
referat, quam menthan: quin & herbam diuæ Mariæ nominant. Sunt etiam, qui Lassulatam adpellent: sed inde apud hos
id sibi nomen acciuerit, nescio. ipsi dicant. Porro Valerius Cordus in suo dispensatorio, in unguento Marciati magno, duas pro

MENTHASTRUM.

